

ONDERZOEK OUDERBIJDRAGE 2008

Jasper van Dijk
Wouter Groot Koerkamp

SP

ONDERZOEK OUDERBIJDRAGE 2008

Jasper van Dijk
Wouter Groot Koerkamp

© November 2008 SP
SP-Tweede Kamerfractie

**Jasper van Dijk
Wouter Groot Koerkamp**

INHOUDSOPGAVE

Inleiding.....	7
1. Wat zijn de regels?	9
2. Vrijwillig of verplicht?	11
3. Een hoge ouderbijdrage	13
4. Ouderbijdrage gebruiken voor onderwijs	15
5. Gratis schoolboeken	17
6. Aanbevelingen	19
7. De ouderbijdrage: verplicht vrijwillig	21
Bijlage 1: Schriftelijke vragen	23
Bijlage 2: Enquête en begeleidende tekst	30
Bijlage 3: Enquête en begeleidende tekst	33
Bijlage 4: Cijfers	37

FOTO: Tom Plessens/FLICKR

INLEIDING

Dit jaar was ik heel laat met betalen en dan dreigen ze dat mijn kinderen niet op schoolreisje mogen. Ook heb ik dit jaar tientallen brieven gekregen om te betalen. Ik heb drie kinderen dus drie keer bijna 50 euro is alweer 150 euro.

De SP krijgt al jaren klachten over de vrijwillige ouderbijdrage die door scholen wordt gevraagd aan de ouders. Daarover hebben we regelmatig Kamervragen gesteld (Bijlage 1). Dat is niet zonder succes geweest. De regering was hierdoor gedwongen te beloven dat de onderwijsinspectie een groot onderzoek gaat doen naar de ouderbijdrage.

Vanaf 2001 deed de SP vier keer onderzoek naar de kosten van het onderwijs. Dit leverde een reeks rapporten op met de naam "Onwijs duur onderwijs". Bij deze rapporten speelde de ouderbijdrage telkens een prominente rol. In het voorliggende rapport staan allereerst de resultaten van het onderzoek naar de ouderbijdrage, zowel in het basis- als in het voortgezet onderwijs.

Helaas gebeurt het nog maar al te vaak dat scholen niet vermelden dat de ouderbijdrage vrijwillig is. Omdat het onderzoek van de inspectie pas in 2009 klaar is, heeft de SP ervoor gekozen zelf onderzoek te doen. Enerzijds geeft dit ons de gelegenheid om ouders te wijzen op het feit dat de ouderbijdrage vrijwillig is. Anderzijds is deze steekproef een drukmiddel voor de regering.

Scholen beroepen zich regelmatig op de tekortschietende bekostiging als zij een (hoge) ouderbijdrage vragen. Dit is wat ons betreft ongepast. De SP is het er mee eens dat er meer in onderwijs moet worden geïnvesteerd. Maar scholen dienen de kosten niet op de ouders af te wentelen. In een dergelijk geval adviseren wij scholen om protest aan te tekenen bij de regering. Onderwijs dient vrij toegankelijk te zijn.

OPZET

In het eerste hoofdstuk worden de regels over de ouderbijdrage uiteengezet. Vervolgens worden er per hoofdstuk verschillende knelpunten besproken. In hoofdstuk twee wordt nader ingegaan op het vrijwillige karakter van de ouderbijdrage. De ouderbijdrage is op sommige scholen erg hoog, dit levert voor sommige ouders problemen op (hoofdstuk drie). Hoofdstuk vier gaat over ouderbijdragen die worden gebruikt voor onderwijsdoeleinden. Er wordt in dit rapport ook aandacht besteed aan de schoolboeken, hierover komen regelmatig vragen en klachten binnen bij de SP-fractie. Tot slot doen we enkele aanbevelingen. De meeste hoofdstukken beginnen en eindigen met een citaat. Tenzij anders vermeld is dit een uitspraak van een respondent.

De belangrijkste informatie voor dit onderzoek komt uit een enquête op de website van de SP (bijlage 2). Ook in de media is het onderzoek aan de orde geweest. Verder is gebruik gemaakt van contacten in het onderwijsveld en van mails aan de SP. De enquête is ingevuld door bijna 120 respondenten.

1. WAT ZIJN DE REGELS?

Er staat in de brief dat indien er niet wordt betaald, het kind nergens aan mag meedoen. In de brief staat ook niet dat het een vrijwillige bijdrage is. Ouders voelen zich verplicht omdat het kind anders buitengesloten wordt.

Een school mag aan ouders een bijdrage vragen voor schoolactiviteiten, die niet door de overheid worden betaald. Dit wordt doorgaans de ouderbijdrage genoemd. Het gaat om activiteiten die niet verplicht zijn voor leerlingen. Deze bijdrage mag dus niet worden gebruikt om zaken te bekostigen die eigenlijk door de overheid worden gefinancierd, zoals het aanstellen van personeel of lesmateriaal.

ALTIJD VRIJWILLIG

In de wet staat dat de toelating op school niet afhankelijk mag zijn van een financiële bijdrage van de ouders. De ouderbijdrage moet dus altijd vrijwillig zijn. Het moet ook mogelijk zijn de ouderbijdrage slechts gedeeltelijk te betalen.

SCHOOLGIDS

De school moet ieder jaar een schoolgids aan de ouders verstrekken. Hierin moet worden vermeld dat de ouderbijdrage vrijwillig is en wat de hoogte van de ouderbijdrage is. Daarnaast moet worden aangegeven waar deze aan wordt besteed. Er moet ook informatie beschikbaar zijn over een reductieregeling, kwijtscheldingsregeling en termijnbetaling. Ook dient er een modelovereenkomst in te staan voor de ouderbijdrage. Deze overeenkomst hoeft men niet te tekenen. Pas als een ouder deze overeenkomst tekent, is de ouder verplicht de ouderbijdrage te betalen.

Veel scholen staan open voor een betalingsregeling, als het voor ouders moeilijk is om te betalen. Wanneer de ouders niet betalen, loopt hun kind het risico dat het niet met alles mag meedoen. De geldigheidsduur van alle informatie in de schoolgids is één jaar. Er komt dus ieder jaar een nieuwe schoolgids uit en ieder jaar moet de overeenkomst opnieuw worden ondertekend. Tot slot moet de ouderbijdrage worden vastgesteld door de oudergeleding van de Medezeggenschapsraad.

CODE

In de wet staat dat de ouderbijdrage vrijwillig is, maar toch bestaat daarover vaak onduidelijkheid. In 2005 hebben de besturen- en ouderorganisaties daarom de "Gedragscode schoolkosten Voortgezet Onderwijs" opgesteld (bijlage 3). Slechts iets meer dan de helft van de scholen heeft de code ondertekend (juni 2007). Toch vindt de regering het niet nodig om de code wettelijk vast te leggen.

Kluisje 10 euro, schoolfeesten 40 euro, Activiteiten Groep Ouders & Ouderraad 20 euro, schoolfoto's 10 euro, buitenschoolse activiteiten en excursies 105 euro, software en licenties 50 euro, materialen en kopieerkosten 40 euro, solidariteitsfonds 17 euro, boeken 308 euro

FOTO: Kunstgod/Flickr

2. VRIJWILLIG OF VERPLICHT?

Het belangrijkste deel van de kosten betreft een verplichte bijdrage, waaronder de boeken, bijdrage praktijkvakken, excursies e.d.” (Schoolgids VMBO Maasland – Holland College)

Scholen laten het regelmatig na te melden dat de ouderbijdrage vrijwillig is. Vaak noemen scholen de ouderbijdrage samen met een bijdrage voor andere schoolkosten. Deze termen zorgen voor onduidelijkheid. Er bestaat voor de wet maar één soort bijdrage en dat is de vrijwillige ouderbijdrage. Lang niet altijd wordt gemeld dat de bijdrage voor andere schoolkosten (net als de ouderbijdrage) vrijwillig dient te zijn. Een ouder hoeft deze niet te betalen, ongeacht het inkomen.

Een basisschool uit Rotterdam beweert in de schoolgids: “Het is belangrijk dat alle ouders meebetalen aan de ouderbijdrage. Wanneer het betalen een onoverkomelijk probleem oplevert, dan kunt u dit op school kenbaar maken, zodat we samen met u een regeling kunnen treffen.” Dit is onjuist, de schoolgids moet altijd duidelijk vermelden dat het betalen van de ouderbijdrage niet verplicht is.

Het komt ook voor dat scholen de ouderbijdrage onderbrengen in één rekening, samen met bijvoorbeeld de rekening voor de schoolboeken. De SP heeft daarover diverse meldingen gekregen. Omdat deze factuur wordt geïnd door de uitgever, is het voor ouders lastig het deel van de ouderbijdrage niet te betalen. Er wordt ook niet vermeld dat dit kan. Een ouder die contact opnam met de uitgever om te vragen of ze een nieuwe factuur kon krijgen zonder ouderbijdrage, werd van het kastje naar de muur gestuurd. De factuur kon alleen gewijzigd worden met toestemming van de school. Het verzenden van één factuur voor zowel schoolboeken als ouderbijdrage zorgt voor een ongewenste onduidelijkheid.

De onduidelijkheid wordt vergroot omdat in lang niet alle schoolgidsen staat dat de ouderbijdrage vrijwillig is. Het VMBO Maasland van het Holland College stelt bijvoorbeeld dat het grootste gedeelte van de ouderbijdrage verplicht is: “Het belangrijkste deel van de kosten betreft een verplichte bijdrage.” In het vierde jaar is slechts 15 euro van de 379 euro vrijwillig. Dit vrijwillige deel wordt gebruikt voor de mentorendag. Ouders moeten op deze school verplicht meebetalen aan onder andere kopieerkosten, sportactiviteiten buiten de gymzaal, naslagwerken, diplomeringkosten, opbergmappen, introductie en de huur voor het kluisje op school. Ouders hoeven dit niet te betalen en de school houdt zich duidelijk niet aan de regels.

Het Over Betuwe College in Bemmelen kent ook een verplichte bijdrage. Schoolpasje, de huur van een kluisje en een ongevallenverzekering zijn verplicht. Ook de kosten van afdelingsactiviteiten en excursies zijn verplicht. In totaal is dit 84 euro. Daarnaast is er nog de vrijwillige ouderbijdrage van 40 euro. Het Over Betuwe College is één van de scholen voor voortgezet onderwijs waar tweetalig onderwijs wordt aangeboden. Hiervoor moet per jaar tot 465 euro worden betaald. Navraag bij het ministerie van onderwijs maakt duidelijk dat scholen hier een extra

ONDERZOEK OUDERBIJDRAGE 2008

bijdrage voor mogen vragen aan ouders, maar dat ook dit een vrijwillige bijdrage is. Toch gebeurt het dat scholen deze bijdrage voor het tweetalig onderwijs verplicht stellen. Hiervoor bestaat geen wettelijke basis.

INCASSOBUREAUS

Enkele ouders maakten melding van incassobureaus voor de inning van de ouderbijdrage. Een voorbeeld is VMBO-school De Gaarde in Barendrecht. De school wilde per se dat de ouders de "vrijwillige" ouderbijdrage betaalden. Een ouder moest zelfs naar de rechter om haar gelijk te halen (1). Een aantal scholen dat valt onder scholengemeenschap Ons Middelbaar Onderwijs in Bergen Op Zoom en omstreken, schrijft in zijn schoolgids dat "ouders of meerderjarige leerlingen door aanmelding automatisch de verplichting aangaan, alle in rekening gebrachte kosten te betalen." Bij niet-betaling is de school "helaas genoodzaakt een incassobureau in te schakelen." Bij Montessorischool Kralingen uit Rotterdam staat in het reglement ouderbijdrage: "Indien niet binnen één maand na de factuurdatum het volledige bedrag ontvangen is, wordt een aanmaning gestuurd waarbij extra administratiekosten worden berekend. Wordt de factuur niet geheel voldaan binnen de in de aanmaning gestelde periode, dan wordt de vordering zonder verdere mededeling in handen gegeven van een incassobureau."

Er wordt aangegeven dat de ouderbijdrage 'vrijwillig' is, maar je moet je wel verantwoorden voor de directeur waarom je dan wel NIET kan betalen.

3. EEN HOGE OUDERBIJDRAGE

Gemiddeld betalen wij voor 1 kind voor het eerste leerjaar 448,41 euro. Daar komt bij de 3 werkdagen, aanvullende leermiddelen: 186,50 euro. Dus betaal ik voor 1 kind al 634,91. Zelf heb ik 2 kinderen van 14 en 16 jaar. Dit jaar weer niet op vakantie, wel weer een lening afgesloten. Ik ben alleenverdiener en moet het doen met 1400 euro per maand Dit is niet meer op te hoesten! Hoe lang houden we dit nog vol, de lening moet toch weer afgelost worden. Dan eten we maar weer minder gezond.

In 2005 ontvingen de scholen in het voortgezet onderwijs 122 miljoen euro aan ouderbijdragen. In 2000 was dit nog 85 miljoen euro (een stijging van circa 50%). In 2005 ontving bijna de helft van de scholen (die er melding van maken) een bedrag tot 100 euro per leerling per jaar; 14 procent van de scholen kreeg per leerling zelfs meer dan 300 euro (CBS 2007).

Volgens het ministerie bedraagt de vrijwillige ouderbijdrage in het voortgezet onderwijs gemiddeld 59 euro. Maar dat geeft een vertekend beeld, want de kosten voor ict-benodigdheden (60 euro) en andere kosten (61 euro) worden niet meegerekend. Deze kosten moeten wel door ouders betaald worden, hoewel dat niet is toegestaan als het onderwijszaken betreft. In totaal bedraagt de gemiddelde ouderbijdrage in het voortgezet onderwijs dan 180 euro (Schoolkostenmonitor 2006-2007). Voor het basisonderwijs zijn geen recente cijfers beschikbaar. In 2003 bedroeg deze gemiddeld 75 euro.

Dat de ouderbijdrage hoog kan zijn, kwam ook naar voren in ons onderzoek. Soms geeft een school duidelijk aan dat de ouderbijdrage vrijwillig is, soms zijn ze daar onduidelijk over of wordt de ouderbijdrage zelfs verplicht genoemd. In veel schoolgidsen staat dat leerlingen kunnen worden uitgesloten van bepaalde activiteiten als de ouderbijdrage niet wordt betaald. Hierdoor wordt er druk uitgeoefend op de ouders om de ouderbijdrage te betalen. Geen ouder wil immers dat zijn kind wordt buitengesloten. Als een ouderbijdrage erg hoog is, kan een ouder in verlegenheid worden gebracht en een andere school kiezen.

Eén melding betrof basisschool SAB in Aerdenhout. Deze school vraagt een ouderbijdrage van 695 euro. Pas nadat een aantal ouders in gesprek ging met het schoolbestuur staat het woord "vrijwillig" op de website. Tegelijk is het mogelijk dat ouders met een laag inkomen maximaal 50% korting krijgen. Dat maakt het er niet duidelijker op. De school was niet bereid commentaar te geven.

Een andere melding ging over Nutsbasisschool M.M. Boldingh. Die school vraagt een ouderbijdrage oplopend van 225 euro (voor inkomens tot 27.000 euro) tot 373 euro (voor inkomens hoger dan 70.000 euro). Daar komen nog kosten bij voor evenementen, fruit op school, vervoer naar zwembles, Franse les en voor het schoolkamp. Een kind in groep 8 op deze school kost voor lage inkomens 442 euro. Over de vrijwilligheid staat vermeld in de schoolgids: "Als het betalen van de ouderbijdrage aantoonbaar een financieel probleem oplevert, kan via een vertrouwelijk gesprek met de directeur van de school een aangepaste regeling getroffen worden."

Op sommige scholen worden voor leerlingen activiteiten georganiseerd met als doel kennismaking, teambuilding of gewoon ter ontspanning. Op een aantal scholen organiseert men een reis naar Disneyland Parijs of een skivakantie met als doel teambuilding. Dit kan ertoe leiden dat ouders met hoge kosten worden geconfronteerd. Als er niet wordt betaald dan mag het kind vaak niet mee en ook als de reis niet verplicht is, dan is de sociale druk om te betalen er natuurlijk wel. Het verdient aanbeveling dat scholen met dit soort activiteiten op de prijs letten en terughoudend zijn met dure activiteiten wanneer het geen onderwijsdoel dient.

4. OUDERBIJDRAGE GEBRUIKEN VOOR ONDERWIJS

“Voor alle leerlingen wordt een vrijwillige ouderbijdrage in rekening gebracht. Deze ouderbijdragen dienen niet alleen ter dekking van de niet-subsidiabele kosten, maar ook ter bestrijding van onvermijdelijke tekorten in de subsidiabele sfeer.” (Schoolgids Vlietlandcollege Leiden)

In de folder De ouderbijdrage: verplicht vrijwillig van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over de ouderbijdrage staat: “Scholen mogen een vrijwillige financiële bijdrage vragen voor extra voorzieningen en activiteiten, zoals een schoolkamp, aanvullend lesmateriaal en festiviteiten. Dit zijn activiteiten die niet tot het gewone lesprogramma behoren en die dus niet door het Ministerie van Onderwijs worden betaald.”

Toch zijn er scholen die de ouderbijdrage wel degelijk gebruiken voor onderwijszaken. In de schoolgids van de Watergraafsmeerse schoolvereniging staat dat de ouderbijdrage wordt gebruikt om “mede vorm te geven aan de personele en materiële inzet ten behoeve van het onderwijs.” Ook basis- en middelbare school De Werkplaats Kindergemeenschap in Bilthoven gebruikt de ouderbijdrage voor onderwijszaken. Zo worden er ondermeer vakleerkrachten voor muziek en gymnastiek en secretariael personeel van betaald. Daarnaast wordt de ouderbijdrage op deze school gebruikt voor remedial teaching, de mediatheek, peuterlokalen en extra schoonmaak van de school. Dit valt onder het primaire proces en deze aanpak is dus niet volgens de regels.

Het Vlietlandcollege in Leiden geeft aan dat de ouderbijdrage wordt gebruikt voor allerlei zaken, ook als de ouderbijdrage hier soms niet voor bedoeld is. In de schoolgids staat dat zij dit doen “ter bestrijding van onvermijdelijke tekorten in de subsidiabele sfeer.” De school gaf aan dat er eigenlijk te weinig geld komt vanuit de overheid, het is net genoeg om als school te overleven. Het is voor de school moeilijk de bibliotheek te onderhouden van het reguliere budget. Dat leraren tegenwoordig door de school zelf en niet meer door de overheid moeten worden betaald, heeft het er financieel niet makkelijker op gemaakt. En er wordt druk nagedacht over hoe de school de schoolboeken gratis gaat leveren aan de ouders. Een medewerkster verzuchtte dat de school steeds meer een bedrijf wordt.

FOTO: Tom Plessens/Flickr

5. GRATIS SCHOOLBOEKEN

Met betrekking tot het schooljaar 2009-2010 kunnen wij melden dat de pakketprijs van de boeken vanzelfsprekend wordt verminderd met het door de regering beschikbaar gestelde bedrag (dat aan de scholen ter beschikking gesteld zal worden). Maar aangezien nu al kan worden vastgesteld dat dit bedrag de kosten niet zal dekken, zal de ouderbijdrage moeten worden verhoogd. (Uit de nieuwsbrief van een middelbare school)

In het schooljaar 2008-2009 krijgen ouders 316 euro per kind om de schoolboeken te betalen. Vanaf het schooljaar 2009-2010 moeten de middelbare scholen de schoolboeken aanschaffen. Sommige scholen hebben een goedkoper boekenpakket, andere scholen hebben een duurder pakket. Veel scholen zeggen dat zij niet genoeg budget ontvangen om de boeken te betalen. Tenminste één school meldt dat de ouders daarom ook in de toekomst mee moeten betalen aan de boeken. De school wilde de ouderbijdrage dus gebruiken voor schoolboeken, wat niet is toegestaan.

Jasper van Dijk stelde hierover Kamervragen. Hij vroeg de staatssecretaris of zij het met hem eens was dat dit onwettig en ontoelaatbaar is. Haar antwoord is duidelijk: "Ja." Naar aanleiding hiervan heeft de staatssecretaris opdracht gegeven aan de onderwijsinspectie om uitgebreid onderzoek te doen naar de ouderbijdrage (bijlage 1).

VOORTGEZET SPECIAAL ONDERWIJS

Het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) is voor kinderen die vanwege leer- of gedragsproblemen of een handicap, niet in staat zijn regulier onderwijs te volgen. Wettelijk gezien is het VSO een apart geval. Hoewel de lesstof is bestemd voor het voortgezet onderwijs, valt het VSO onder de wet voor het basisonderwijs. Hierdoor wringen de regels op sommige vlakken.

De SP heeft een aantal klachten gekregen van ouders die hun schoolboeken zelf moeten betalen. In het reguliere voortgezet onderwijs is dat (tot 2008) normaal, maar in het VSO krijgt de school hier een vergoeding voor, net als in het basisonderwijs. Ouders van kinderen in het VSO krijgen daarom ook niet de vergoeding van ruim driehonderd euro. Uit het antwoord op onze Kamervragen blijkt dat VSO-scholen die de kosten van de boeken doorberekenen aan de ouders, zich niet aan de regels houden (bijlage 1).

Navraag wees uit dat zij dit doen vanwege een tekortschietend budget. Boeken voor het voortgezet onderwijs zijn veelal duurder dan boeken in het basisonderwijs. De vergoeding die VSO scholen krijgen is ontoereikend, vertelde een schooldirecteur. Omdat er onenigheid is tussen de overheid en de VSO scholen over de vergoeding voor schoolboeken, komt de rekening soms bij de ouders te liggen. Dit is een kwalijke zaak. De vergoeding voor schoolboeken in het VSO moet toereikend zijn.

ONDERZOEK OUDERBIJDRAGE 2008

Onze zoon gaat volgend schooljaar naar de tweede klas HAVO/VWO van het speciaal voortgezet onderwijs. Hij is door zijn autisme afhankelijk van speciaal voortgezet onderwijs en kan onmogelijk naar het reguliere onderwijs. Wij waren blij toen we hoorden dat wij als ouders een bijdrage zouden krijgen voor het boekengeld. Echter wat blijkt? Daar hebben wij geen recht op, omdat onze zoon op het speciaal voortgezet onderwijs zit!

6. AANBEVELINGEN

1. MAXIMEER DE OUDERBIJDRAGE

Bij voorkeur heffen scholen geen ouderbijdrage. Doen zij dat toch, dan moet dit bedrag gemaximeerd worden. Voor basisscholen kan dit bijvoorbeeld dertig euro zijn, voor het voortgezet onderwijs vijftig euro. Scholen mogen minder vragen dan het maximumbedrag, maar nooit meer.

De ouderbijdrage is vrijwillig, maar een zeer hoge bijdrage heeft negatieve effecten. Ouders met een laag inkomen kunnen een school met een hoge ouderbijdrage mijden om niet in verlegenheid gebracht te worden. Dit is een onwenselijke situatie en het veroorzaakt een onnodige tweedeling tussen scholen met een hoge en lage ouderbijdrage.

2. DE OUDERBIJDRAGE IS ALTIJD VRIJWILLIG

Scholen dienen duidelijk te maken dat de ouderbijdrage een vrijwillige bijdrage is. Dit moet dus ook glashelder op de brief staan, waarin de ouderbijdrage wordt gevraagd. Ook in de schoolgids moet dit vermeld staan.

Aan het begin van het jaar moeten ouders een overzicht ontvangen van de voorzieningen die uit de ouderbijdrage worden betaald. Ouders kunnen zo controleren of de ouderbijdrage niet gebruikt wordt voor het primaire onderwijs.

Soms staat in de schoolgids dat ouders in gesprek moeten met de directie wanneer zij de ouderbijdrage niet kunnen betalen. Dit is onwenselijk. Wanneer een ouder niet wil of kan betalen, moet het daarmee klaar zijn.

3. GEEN ONDERWIJZAKEN IN DE OUDERBIJDRAGE

Er mogen geen zaken betaald worden uit de ouderbijdrage die direct met het onderwijs te maken hebben. De inspectie controleert dit. Ook de schoolboeken mogen niet via de ouderbijdrage betaald worden.

4. LEG DE GEDRAGSCODE SCHOOLKOSTEN WETTELIJK VAST

In 2005 is een gedragscode opgesteld voor schoolkosten in het voortgezet onderwijs (bijlage 3). Voor deze gedragscode bestaat een breed draagvlak, hij is ondertekend door een groot aantal ouderorganisaties en organisaties voor bestuur en management. Maar lang niet alle scholen maken gebruik van de gedragscode. De gedragscode schoolkosten moet daarom in de wet worden vastgelegd.

5. DE INSPECTIE CONTROLEERT

De onderwijsinspectie moet erop toezien dat scholen zich aan de regels houden. Het belangrijkste is dat alle informatie over de ouderbijdrage in de schoolgids staat en dat deze volledig is. De school wordt verplicht de schoolgids naar de inspectie te sturen, waarna deze controleert of de gids voldoet aan alle eisen. De inspectie moet actief controleren of scholen bij het vragen van een ouderbijdrage specificeren waar deze aan wordt besteed. Als een school zich niet aan de regels houdt, kan een bekostigingssanctie worden opgelegd.

6 MEER VOORLICHTING

Er moet een heldere brochure gemaakt worden met daarin de regels voor de ouderbijdrage. De brochure moet standaard aan de ouders worden verstuurd.

7 RICHT EEN FONDS OP

Zolang de ouderbijdrage bestaat, kunnen scholen een apart fonds op richten zodat ouders met een laag inkomen worden vrijgesteld van betaling van de ouderbijdrage. Zo wordt voorkomen dat leerlingen van bepaalde activiteiten worden buitengesloten.

8 GEEN INCASSOBUREAUS EN DEURWAARDERS

Het inschakelen van incassobureaus en deurwaarders voor de vrijwillige ouderbijdrage is zeer ongepast. Scholen dienen dit te vermijden. Ook het gebruik van een overeenkomst – om betaling af te dwingen – wordt door ons ontraden. Scholen dienen ouders expliciet te wijzen op het vrijwillige karakter van de ouderbijdrage.

7. DE OUDERBIJDRAGE: VERPLICHT VRIJWILLIG

Column Jasper van Dijk, 3 augustus 2008

De vrijwillige ouderbijdrage in het onderwijs is al sinds ze bestaat omstreden. Basisonderwijs en voortgezet onderwijs dienen kosteloos toegankelijk te zijn. Toch vragen scholen regelmatig een ouderbijdrage van een paar honderd euro zonder erbij te vermelden dat het om een vrijwillige bijdrage gaat. Ouders met een laag inkomen kunnen daardoor in de problemen komen.

Ook de besteding van de ouderbijdrage leidt tot discussie. De overheid dient het verplichte onderwijs te financieren, de ouderbijdrage is bedoeld voor extra's, zoals een schoolreisje. Toch gebruiken scholen de bijdrage regelmatig voor de bekostiging van computers, sportkleding, schoolboeken of zelfs voor het aanstellen van personeel. Dat is verkeerd, want het kan ertoe leiden dat de overheid achterover leunt. Als scholen zich beroepen op een tekortschietende overheidsfinanciering, nodig ik ze uit om samen met de SP op te komen voor meer investeringen. Dat is beter dan de extra kosten af te wentelen op de ouders.

Hoge ouderbijdragen leiden tot een tweedeling in het onderwijs. Scholen die daar gebruik van maken, hebben meer geld te besteden. Bovendien schrikt het ouders met een laag inkomen af. Het is niet prettig om te moeten zeggen dat je de ouderbijdrage niet kunt betalen. De keuze voor een andere school kan dan een uitweg zijn. Daardoor ontstaan er scholen met rijke en scholen met arme kinderen.

De discussie over de ouderbijdrage gaat door als de regering geen maatregelen neemt. De beste oplossing is helemaal geen ouderbijdrage te heffen. Als de overheid de scholen voldoende financiert, vervalt de behoefte om een bijdrage te vragen. Een goede stap in die richting is het maximaleren van de ouderbijdrage. Als deze bijvoorbeeld op 50 euro wordt gesteld, kunnen scholen geen drempels meer opwerpen via een hoge ouderbijdrage.

Helaas neemt de regering geen maatregelen, onder het mom van 'de vrijheid van onderwijs'. Maar dat is op deze manier niet meer dan een schijnvrijheid. Daarom is de SP het Onderzoek Ouderbijdrage 2008 gestart. Via de website kan iedereen zijn ervaringen doorgeven. De resultaten zal ik in het najaar aan de regering aanbieden. Als u scholen kent die verzwijgen dat de ouderbijdrage vrijwillig is, of als de ouderbijdrage gebruikt wordt voor onderwijszaken, laat het ons dan weten.

BIJLAGE 1

SCHRIFTELIJKE VRAGEN

VRAGEN VAN 8 APRIL 2008

Vragen van de leden De Rooij en Jasper van Dijk (beiden SP) aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Dijkema, over de hoge ouderbijdrage.

- 1 Wat is uw oordeel over het bericht ‘Een school kost je al snel een rib uit het lijf’?¹
- 2 Vindt u het aanvaardbaar dat de ‘vrijwillige’ ouderbijdrage kan oplopen tot 650 euro per jaar? Zo ja, hoe voorkomt u dat dit soort scholen een drempel opwerpen voor ouders met lage inkomens? Zo neen, wat gaat u hiertegen ondernemen?
- 3 Deelt u de mening van de AOb dat grote verschillen in ouderbijdrage de segregatie in de hand werken omdat ‘allochtone ouders niet snel voor een school met een hoge ouderbijdrage zullen kiezen’?
- 4 Deelt u de mening van onderzoeker Frederik Smit dat ‘limitering van de ouderbijdrage voorkomt dat het van de portemonnee afhankelijk is of kinderen naar een school kunnen’? Zo neen, hoe voorkomt u een tweedeling tussen arme en rijke scholen?
- 5 Kunt u zich voorstellen dat ouders met een laag inkomen voor een school kiezen met een lage ouderbijdrage, omdat zij liever niet gedwongen worden te zeggen dat zij niet in staat zijn om een hoge ouderbijdrage te betalen? Hoe voorkomt u dat dit mechanisme een tweedeling veroorzaakt?
- 6 In welke andere Europese landen bestaat de ‘vrijwillige’ ouderbijdrage in het bekostigd basisonderwijs en voortgezet onderwijs?
- 7 Bent u bereid te onderzoeken hoe hoog de ‘vrijwillige’ ouderbijdrage is in het basisonderwijs in Nederland? Bent u bereid de uitkomsten uit te splitsen voor (grote) steden en dorpen en de mening van ouders over de ouderbijdrage te betrekken bij dit onderzoek?
- 8 Wat was de uitkomst van gesprekken met de VO-raad en het Aloysiuscollege over de stijgende ouderbijdrage en het benoemen van de vrijwillige aard ervan?²

¹ Het Parool, 3 april 2008.

² Aanhangsel Handelingen, 2007–2008, nr. 802.

- 9 Hoe vrijwillig is de ouderbijdrage gezien de uitspraak van directeur Tjeerd Hansen dat ouders die niet betalen, geen lid kunnen worden van de schoolvereniging? Hoe verhoudt dit zich tot de wettelijke regeling dat «de toelating niet afhankelijk wordt gesteld van een andere dan een bij of krachtens de wet geregelde bijdrage»?³**
- 10 Hoe verhoudt de hoge ouderbijdrage zich tot het hoge eigen vermogen van scholen? Bent u bereid om scholen aan te moedigen om het eigen vermogen beter te benutten, wat ertoe kan leiden dat de ouderbijdrage verlaagd kan worden?**
- 11 Bent u bereid om de ouderbijdrage te maximaleren (bijvoorbeeld tot 45 euro per jaar), zodat de tweedeling tussen rijke en arme scholen wordt tegengegaan?**

ANTWOORD VAN STAATSSECRETARIS DIJKSMA (ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP).

- 1 De grote verschillen in de hoogte van de vrijwillige ouderbijdrage zijn te verklaren door de verschillen in de aanvullende activiteiten, die de diverse scholen daaruit bekostigen en de kostprijs daarvan. Het uitgangspunt dat de vrijwillige ouderbijdrage niet mag worden gehanteerd als selectiecriteria staat voor mij buiten kijf, aangezien het hier om een vrijwillige bijdrage gaat om aanvullende activiteiten en materialen te vergoeden. Het SCP heeft in 2000/2001 onderzoek gedaan naar de hoogte van de vrijwillige ouderbijdrage in het basisonderwijs en de mening van ouders daarover (Bron: «Ouders bij de les», SCP 2002). Het beeld dat in het artikel uit Parool wordt geschetst komt overeen met deze onderzoeksresultaten. Om de uitkomsten te actualiseren, zal ik de inspectie van het onderwijs vragen om dit onderzoek in 2009 te herhalen.
- 2 Zie antwoord op vraag 1.
- 3 Uit onderzoek naar schoolkeuzemotieven zoals dat van het SCP («Ouders over opvoeding en onderwijs», eind 2004) valt op te maken dat de hoogte van de vrijwillige ouderbijdrage geen rol speelt bij het schoolkeuzeproces. Dat de ouderbijdrage niet gebruikt mag worden als middel om leerlingen met lagere inkomens buiten de deur te houden staat heel duidelijk in de wet: (artikel 27, lid 2 van de WVO resp. artikelen 40, lid 1 van de WPO resp. de WEC). Bovendien helpt goede voorlichting bij het voorkomen van misverstanden omtrent de ouderbijdrage. De Onderwijsgids die OCW jaarlijks uitgeeft, bevat uitgebreide informatie over de ouderbijdrage. Daarnaast verzorgen de door OCW gesubsidieerde ouderorganisaties én het Platform voor Allochtone Ouders en Onderwijs voorlichting aan ouders. Zie ook antwoord op vraag 1.
- 4 Zie antwoord op vraag 1.
- 5 Het valt niet uit te sluiten dat dit in voorkomende gevallen plaatsvindt, ondanks dat de ouderbijdrage vrijwillig is. Mij bereiken echter geen signalen dat hiervan regelmatig sprake zou zijn.
- 6 Uit de nationale beschrijvingen van de onderwijssystemen in 31 landen van Eurydice, het informatienetwerk voor onderwijs in Europa, is op te maken dat in het bekostigd basisonderwijs en voortgezet onderwijs in het Verenigd Koninkrijk een vrijwillige ouderbijdrage bestaat. Ook in een aantal andere landen (Oostenrijk, België, Tsjechië, Denemarken, Finland, Italië en Litouwen) worden ouderbijdragen gevraagd voor onder andere sportactiviteiten, fotokopieën en excursies. Het is echter niet duidelijk of het hier om een verplichte of vrijwillige ouderbijdrage gaat. Indien u dit op prijs stelt, kan ik dit desgewenst verder laten uitzoeken.
- 7 Zie antwoord op vraag 1.

- 8 Het overleg met de VO-raad op dit punt heeft plaatsgevonden. De VO-raad deelt de zorg over de ontwikkeling van de schoolkosten. De schoolkostenontwikkeling blijft de komende periode punt van aandacht. Aan de inspectie is gevraagd om na te gaan in hoeverre het Aloysiuscollege handelt in overeenstemming met artikel 27, lid 2 van de WVO. De inspectie heeft geconstateerd dat de informatie in de schoolgids niet correct is. De inspectie heeft daarover contact gehad met de rector van de school en deze heeft toegezegd om de volgende schoolgids aan te passen.
- 9 Het lidmaatschap van een vereniging is iets anders dan toelating tot de school. Aan het lidmaatschap van een (school)vereniging kunnen kosten worden verbonden. Wie deze niet wil betalen mag worden geweigerd als lid. Toelating tot de school is daardoor echter geenszins in het geding. Zie verder ook mijn antwoord op vraag 1.
- 10 Zoals aangekondigd in mijn brief van 12 februari 2008 (Tweede Kamer 2007–2008, 31 293 nr. 4) en zoals gemeld in het algemeen overleg met de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op 20 maart 2008, vindt er op dit moment nader onderzoek plaats naar de vermogens in het primair onderwijs. Dat onderzoek leidt tot risicoprofielen die het mogelijk maken de omvang van het eigen vermogen te beoordelen. Zonder een gefundeerd beoordelingskader is niet aan te geven of de vermogens van scholen te hoog, te laag, of adequaat zijn.
- 11 Nee. Zie antwoord op vraag 4. Bovendien wordt de hoogte en bestemming van de ouderbijdrage door het bevoegd gezag van de school met instemming van het ouderdeel van de medezeggenschapsraad vastgesteld. Dit is in artikel 14, tweede lid, onderdeel c, van de Wet Medezeggenschap Scholen (WMS) vastgelegd. Ik heb daar geen rol in.

VRAGEN VAN 23 OKTOBER 2008

Vragen van het lid Jasper van Dijk (SP) aan staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Van Bijsterveldt-Vliegenthart over de vrijwillige ouderbijdrage in het voortgezet onderwijs.

- 1 **Wat is uw oordeel over het onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) waaruit blijkt dat scholen in het voortgezet onderwijs in 2005 maar liefst 37 miljoen euro meer ontvangen aan (vrijwillige) ouderbijdragen dan in 2000 en dat 14 procent van de scholen zelfs meer dan 300 euro per leerling ontvangt? ¹**
- 2 **Hoe verklaart u de stijging van de inkomsten uit de ouderbijdragen? Wat gaat u doen om een verdere stijging te voorkomen?**
- 3 **Deelt u de mening dat de ouderbijdrage niet gebruikt mag worden als een middel om leerlingen met lagere inkomens buiten de school te houden?**
- 4 **Wat onderneemt u tegen scholen die geen melding maken van het feit dat de ouderbijdrage een vrijwillige bijdrage is? Welke sancties kunt u opleggen, bijvoorbeeld aan het Aloysius College te Den Haag?²**
- 5 **Deelt u de mening dat glashelder op de brief van de school aan de ouders vermeld moet staan dat de ouderbijdrage een vrijwillige bijdrage is? Zo ja, hoe waarborgt u dat alle scholen daaraan voldoen?**
- 6 **Hoe controleert u dat de vrijwillige ouderbijdrage niet besteed wordt aan het primaire onderwijsproces?**
- 7 **Deelt u de mening dat de ouderbijdrage gemaximeerd dient te worden? Zo neen, hoe gaat u voorkomen dat ouderbijdragen blijven stijgen, zoals blijkt uit het onderzoek van het CBS?**

¹ <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/onderwijs/publicaties/artikelen/archief/2007/2007-90081-wk.htm>

² Bijlage ondershands aan de bewindspersoon toegezonden.

- 8 Bent u bereid te onderzoeken welke scholen in het Primair Onderwijs (PO), Voortgezet Onderwijs (VO) en Beroepsonderwijs en volwassenen educatie (BVE) niet melden dat de ouderbijdrage een vrijwillige bijdrage is? Zo neen, hoe weet u dat alle scholen aan de regels voldoen?**

ANTWOORD VAN STAATSSECRETARIS VAN BIJSTERVELD-VLIEGENTHART (ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP).

- 1 In de publicatie van het webmagazine van het CBS is inderdaad een stijging van de ouderbijdragen gemeld. Ik zal dit in mijn gesprekken met de VO-raad aan de orde stellen.
- 2 De hoogte en bestemming van de ouderbijdrage wordt door het bevoegd gezag van de school met instemming van het ouderdeel van de medezeggenschapsraad (MR) vastgesteld. Dit is in artikel 14, tweede lid, onderdeel c, van de Wet medezeggenschap op scholen (WMS) vastgelegd. Het bevoegd gezag van de school en het ouderdeel van de MR zijn dan ook primair verantwoordelijk voor (het controleren van) de hoogte van ouderbijdragen. Ik heb daar geen rol in. Daarnaast is de ouderbijdrage vrijwillig.
- 3 Ja, dat is ook in artikel 27, tweede lid, eerste volzin, van de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) vastgelegd.
- 4 Artikel 27, tweede lid, WVO is onderdeel van de regels voor het openbaar onderwijs en van de voorwaarde voor bekostiging van het bijzonder onderwijs. Als een bevoegd gezag zich niet aan die voorwaarde houdt, kan ik besluiten de bekostiging geheel of gedeeltelijk in te houden, dan wel op te schorten. Ik ga er vooralsnog echter vanuit dat het zo ver niet hoeft te komen omdat scholen hun beleid ter zake in overeenstemming zullen brengen met de geldende wettelijke voorschriften. Ik zal uitzoeken in hoeverre het Aloysius College niet voldoet aan de regelgeving betreft de vrijwillige ouderbijdrage en hen zo nodig daarop aanspreken.
- 5 Op grond van eerder genoemd artikel 27, tweede lid, WVO moet in de schriftelijke overeenkomst kenbaar zijn gemaakt dat de ouderbijdrage een vrijwillige bijdrage is. Het is in eerste instantie aan de ouders (al dan niet via de MR) of de MR om het bevoegd gezag op de wettelijke verplichtingen te wijzen. Ook bestaat de mogelijkheid een klacht in te dienen bij de klachtencommissie van het bevoegd gezag (artikel 24b WVO). Als ik desondanks signalen ontvang dat de school niet voldoet aan deze wettelijke verplichtingen, zal ik het bevoegd gezag van de school daarop aanspreken. Zie verder mijn antwoord op vraag 4.
- 6 Het bevoegd gezag van een school is verplicht de jaarrekening en het jaarverslag te verantwoorden aan de MR.
- 7 Deze mening deel ik niet. Zie verder het antwoord op vraag 2.
- 8 Nee, ik ben niet bereid een dergelijk onderzoek uit te voeren. Dit is de eigen verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag van de scholen, de MR en de individuele ouders.

Vragen van 22 Juli 2008

Vragen van de leden De Rooij en Jasper van Dijk (beiden SP) aan de staatssecretarissen van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Van Bijsterveldt-Vliegenthart en mevrouw Dijkema, over ouders die meebetalen aan schoolboeken voor het speciaal voortgezet onderwijs.

- 1 Wat is uw oordeel over het bericht van een ouder die moet betalen voor schoolboeken op het speciaal voortgezet onderwijs?¹**
- 2 Deelt u de mening dat schoolboeken ook voor het speciaal voortgezet onderwijs kosteloos dienen te zijn? Zo neen, hoe rechtvaardigt u deze ongelijkheid?**

- 3 **Ontvangen de scholen voor speciaal voortgezet onderwijs onvoldoende bekostiging voor schoolboeken omdat zij onder het primair onderwijs vallen? Zo ja, bent u bereid ook gratis schoolboeken in te voeren voor het speciaal voortgezet onderwijs?**
- 4 **Is het u bekend hoe vaak aan ouders een bijdrage in de schoolboeken wordt gevraagd op scholen voor speciaal voortgezet onderwijs? Zo ja, hoe vaak gebeurt dat en om welke bedragen gaat het gemiddeld? Zo neen, bent u bereid dit te onderzoeken?**
- 5 **Deelt u de mening dat ouders niet eenvoudig betaling van de vrijwillige ouderbijdrage zullen weigeren, omdat zij riskeren dat hun kinderen dan geen schoolboeken ontvangen?**
- 6 **Bent u bereid maatregelen te nemen, zodat ouders in het speciaal voortgezet onderwijs niet worden geconfronteerd met kosten voor schoolboeken? Zo ja, welke maatregelen gaat u nemen? Zo neen, waarom niet?**

ANTWOORD VAN STAATSSECRETARIS DIJKSMA (ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP).

- 1 Ik heb kennis genomen van het bericht. Uit de email blijkt dat een ouder ongeveer 300 euro moet betalen voor schoolboeken voor een autistische zoon die havo/vwo-onderwijs volgt op een school voor voortgezet speciaal onderwijs. Het betalen voor schoolboeken is in het voortgezet speciaal onderwijs niet aan de orde, aangezien leermiddelen voor leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs gratis zijn. In de materiële bekostiging is hiervoor al jaren een vergoeding opgenomen. Ik zal de school hierop wijzen.
- 2 Zie het antwoord op vraag 1.
- 3 Om de 5 jaar wordt onderzoek gedaan of de grondslag voor de materiële bekostiging voldoende en toereikend is. In 2006 is de grondslag voor de materiële bekostiging opnieuw vastgesteld voor de periode van 2007 tot 2012. Uit het daaraan voorafgaande onderzoek is gebleken dat de grondslag voor de materiële bekostiging voldoende en toereikend is.
- 4 Dit is mij niet bekend. Op dit moment wordt het jaarprogramma van de Inspectie van het Onderwijs opgesteld. Ik was al voornemens haar te vragen voor 2009 een themaonderzoek te verrichten naar de ouderbijdrage in het primair onderwijs (inclusief het (voortgezet) speciaal onderwijs). De vraag hoe vaak aan ouders een bijdrage in de schoolboeken wordt gevraagd op scholen voor voortgezet speciaal onderwijs zal daarin worden meegenomen.
- 5 Scholen voor voortgezet speciaal onderwijs zijn wettelijk verplicht om de schoolboeken ter beschikking te stellen. Het is niet toegestaan dat scholen de ouderbijdrage gebruiken om ouders tegemoetkoming in de kosten van schoolboeken vragen. Zoals ook is aangegeven in de beantwoording van Kamervragen van het lid Jasper van Dijk, (ingezonden 8 juli 2008, kenmerk 2070824800), heeft ook de MR hierin een rol. De vrijwillige ouderbijdrage, zoals vastgelegd in artikel 40 van de Wet op de Expertisecentra, is niet voor dit doel bestemd. Overigens bestaat er op grond van artikel 23 van de Wet op de Expertisecentra voor ouders de mogelijkheid om een klacht in te dienen over een beslissing van het bevoegd gezag. Mocht toch blijken dat een bevoegd gezag kosten voor lesmateriaal in rekening brengt bij ouders, zal ik de school hierop aanspreken en hiervan melding maken bij de inspectie.
- 6 Zoals in het antwoord op vraag 4 is aangegeven zal ik de inspectie vragen in het themaonderzoek naar de ouderbijdrage ook te kijken naar bijdragen voor schoolboeken. Op dit moment zie ik geen aanleiding voor andere maatregelen. In het voortgezet speciaal onderwijs zijn de schoolboeken al jaren gratis.

VRAGEN VAN 23 OKTOBER 2007

Vragen van het lid Jasper van Dijk (SP) aan staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Van Bijsterveldt-Vliegthart over de vrijwillige ouderbijdrage in het voortgezet onderwijs.

- 1 Wat is uw oordeel over het bericht in het nieuwsbulletin van de Katholieke Scholengemeenschap Hoofddorp waarin wordt aangekondigd dat de ouderbijdrage in het schooljaar 2009–2010 verhoogd zal worden, omdat de vergoeding voor schoolboeken vanuit het rijk ontoereikend is?¹**
- 2 Deelt u de mening dat het ontoelaatbaar is dat deze school hiermee de ouderbijdrage gebruikt voor het primaire onderwijsproces, terwijl dit wettelijk niet is toegestaan?**
- 3 Hoe is deze praktijk te rijmen met uw uitspraak dat ouders te maken krijgen met prijzen die «niet langer de pan uitrijzen, maar beheersbaar zijn zodat de ouders gewoon weten waar ze aan toe zijn»?²**
- 4 Wat gaat u ondernemen om deze maatregel tegen te houden? Bent u bereid deze school aan te spreken op de aankondiging? Bent u bereid ons hiervan op de hoogte te houden?**
- 5 Hoe voorkomt u dat scholen die meer dan 308 euro rekenen voor de boeken, de meerkosten afwentelen op de ouders?**
- 6 Bent u bereid te onderzoeken of dit probleem zich ook voordoet op andere scholen?**

ANTWOORD VAN STAATSSECRETARIS VAN BIJSTERVELDT-VLIEGTHART (ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP).

- 1 Ik heb kennisgenomen van het bericht en zie dit als een serieus signaal. Vanaf 1 augustus 2009 regelt artikel 6e van de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) dat scholen verplicht zijn om schoolboeken/lesmateriaal gratis ter beschikking te stellen. De maatregel die de school aankondigt strookt hier niet mee.
- 2 Ja.
- 3 Het mag duidelijk zijn dat ik achter mijn uitspraak gedaan tijdens het debat in de Tweede Kamer over de gratis schoolboeken sta. De scholen zullen schoolboeken/lesmateriaal gratis ter beschikking moeten stellen en de ouderbijdrage in overleg met de medezeggenschapsraad moeten vaststellen. Zie ook mijn overige antwoorden.
- 4 Ik zal de school hierop aanspreken en heb de Inspectie van het Onderwijs gevraagd bij het volgende inspectieonderzoek na te gaan of de school haar beleid op dit punt heeft aangepast. De medezeggenschapsraad (MR) speelt ook een belangrijke rol. De hoogte en bestemming van de (vrijwillige) ouderbijdrage wordt door het bevoegd gezag van de school met instemming van het ouderdeel van de MR vastgesteld. Dit is in artikel 14, tweede lid, onderdeel c, van de Wet medezeggenschap op scholen (WMS) vastgelegd. Het bevoegd gezag van de school en het ouderdeel van de MR zijn dan ook primair verantwoordelijk voor (het controleren van) de hoogte van vrijwillige ouderbijdragen.
- 5 Na inwerkingtreding van artikel 6e van de WVO geldt ten aanzien van de bekostiging voor het kalenderjaar 2009 dat het bevoegd gezag verplicht is om elk jaar gratis lesmateriaal aan een leerling ter beschikking te stellen. Ik ga verder ervan uit dat de MR zijn rol serieus neemt. De vrijwillige ouderbijdrage, zoals vastgelegd in artikel 27, tweede lid, van de WVO, is niet voor dit doel bestemd. Ik kan mij moeilijk voorstellen dat een MR in dat geval instemt met een ouderbijdrage voor de meerkosten van de boeken. Overigens bestaat er op grond van artikel 24b van de WVO voor ouders de mogelijkheid om een klacht in te dienen over

¹ Ondershands bijvoegde email van een ouder.

² Debat over gratis schoolboeken van 11 maart 2008, Handelingen II, 2007–2008, nr. 61, p. 4349.

een beslissing van het bevoegd gezag. Mocht toch blijken dat een bevoegd gezag kosten voor lesmateriaal zoals bedoeld in artikel 6e, tweede lid, van de WVO in rekening brengt bij ouders, zal ik de school hierop aanspreken. Indien de school het beleid ter zake niet in overeenstemming brengt met de geldende wettelijke voorschriften, zal ik hiertegen optreden.

- 6 Op dit moment wordt het jaarprogramma van de Inspectie van het Onderwijs opgesteld. Ik was reeds voornemens haar te vragen in 2009 een themaonderzoek te verrichten naar de ouderbijdrage in het voortgezet onderwijs, met name naar de vraag of de hoogte van de ouderbijdrage is gewijzigd naar aanleiding van de nieuwe bepalingen rond de schoolboeken.

BIJLAGE 2

ENQUÊTE EN BEGELEIDENDE TEKST

ONDERZOEK OUDERBIJDRAGE 2008

De SP onderzoekt hoe scholen in het basisonderwijs en het middelbaar onderwijs omgaan met de ouderbijdrage. U kunt ons daarbij helpen door uw ervaringen aan ons te melden.

De vrijwillige ouderbijdrage in het onderwijs kan behoorlijk oplopen, tot een paar honderd euro per jaar. Niet alle scholen zeggen dat de ouderbijdrage een vrijwillige bijdrage is. Daardoor worden ouders onterecht met hoge kosten geconfronteerd. Dat mag niet, want het basis- en voortgezet onderwijs dienen vrij toegankelijk te zijn. Bovendien is het zeer onwenselijk als kinderen van bepaalde activiteiten worden uitgesloten omdat ouders de ouderbijdrage niet kunnen betalen.

In het onderzoek wordt ook gevraagd welk bedrag de school rekent voor de schoolboeken. In december krijgen ouders daarvoor ruim 300 euro op hun rekening gestort. Omdat dit een gemiddelde betreft, worden veel ouders alsnog met hoge kosten geconfronteerd. Als de schoolboeken duurder zijn dan 308 euro, moeten ouders de meerkosten zelf bijbetalen.

SCHOOLBOEKEN

1. Hoeveel vraagt de school aan vrijwillige ouderbijdrage?

_____ euro

2. Indien bekend: hoeveel was dat vorig jaar?

_____ euro

3. Wat wordt betaald van de ouderbijdrage?

Meerdere antwoorden mogelijk

- Schoolboeken
- Andere leermiddelen (atlas, rekenmachine, ICT etc) schoolreisje / excursie / schoolfeesten
- Anders, nl:

4. Maakt de school duidelijk dat de ouderbijdrage een vrijwillige bijdrage is?

Eventuele toelichting kan onderaan het formulier bij opmerkingen

- Ja
- Nee
- Weet niet
- Schoolboeken

5. Wat zijn voor komend schooljaar de kosten van de schoolboeken?

Eventuele extra toelichting graag bij 'opmerkingen'

_____ euro

6. Is dit bedrag:

- Makkelijk te betalen, want ik ontvang per kind in december ruim 300 euro voor de schoolboeken
- Niet makkelijk te betalen, want de vergoeding is te laag en/of ik moet het bedrag voorschieten.

7. Om welke school gaat het?

8. In welke gemeente staat de school?

9. Opmerkingen

Naam _____

Woonplaats _____

E-mail _____

- Ja, Ik wil graag op de hoogte gehouden worden.

BIJLAGE 3

GEDRAGSCODE SCHOOLKOSTEN

VOORTGEZET ONDERWIJS

De code is 10 februari 2005 opgesteld door de ouderorganisaties NKO, OUDERS & COO en LOBO, de organisaties voor bestuur en management VOS/ABB, VBS, Besturenraad, Bond KBVO, VGS en Concert, alsmede de organisatie voor het schoolmanagement Schoolmanagers_VO.

ALGEMEEN

1. De hoogte van de schoolkosten mag voor ouders/verzorgers en leerlingen geen belemmering vormen om het verplichte onderwijsprogramma te volgen. Daarom spant de school zich in om de schoolkosten zo laag mogelijk te houden met behoud van kwaliteit.

VOORAF

2. De school bespreekt voorafgaand aan het betreffende schooljaar de hoogte en de ontwikkeling van de totale schoolkosten met de ouder-/leerlinggeleding van de medezeggenschapsraad.
3. Daartoe wordt – eveneens voorafgaand aan het betreffende schooljaar - in overleg met de ouder- / leerlinggeleding een begroting opgesteld met betrekking tot de vrijwillige ouderbijdrage die gevraagd wordt.*
4. De school informeert ouders/verzorgers en leerlingen op een inzichtelijke wijze over de hoogte van de schoolkosten. De school doet dit tijdig voorafgaand aan het betreffende schooljaar. Hierbij splitst de school de kosten uit naar leerjaar, opleiding en specifieke kostensoort.
5. De school communiceert de hoogte en opbouw van de schoolkosten via diverse kanalen, zoals schoolgids, website, open dagen etc.

* voor zover de WMO van toepassing is; er kan immers ook sprake zijn van een oudervereniging met rechtspersoonlijkheid die de hoogte van de ouderbijdrage vast stelt.

BIJ DE REKENING

6. De school stuurt een rekening naar de ouders/verzorgers met een duidelijke specificatie van de schoolkosten. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen schoolboeken en lesmateriaal/-lesactiviteiten, overige schoolkosten en vrijwillige ouderbijdrage.
7. De school verstrekt bij de rekening een adequate toelichting waaruit blijkt aan welke doeleinden de gelden worden besteed.

ACHTERAF

8. De school legt binnen redelijke termijn na afloop van het schooljaar rekening en verantwoording af aan de ouders/verzorgers over de feitelijke besteding van de ontvangen bijdragen.
9. Als blijkt dat de gemaakte kosten aanzienlijk lager zijn dan de betaalde bijdrage, verrekent de school dit met de betreffende ouders/verzorgers.
10. De school inventariseert jaarlijks, samen met de ouder- en leerlinggeleding van de medezeggenschapsraad, of schoolboeken niet of nauwelijks zijn gebruikt.
11. Indien dit het geval is, worden deze boeken in beginsel uit de toekomstige boekenlijst geschrapt.

FOTO: Archief SP

BIJLAGE 4

CIJFERS

HOOGTE OUDERBIJDRAGE

91 respondenten noemen de hoogte van de ouderbijdrage.	
Gemiddeld:	136 euro
Max:	600
Min:	12

VRIJWILLIG / VERPLICHT

Maakt de school duidelijk dat de ouderbijdrage een vrijwillige bijdrage is?	
Ja:	44
Nee:	56
Weet niet / geen antwoord:	17
Totaal:	117

SCHOOLBOEKEN

Zijn de kosten voor schoolboeken makkelijk te betalen?	
Makkelijk te betalen	9
Niet makkelijk te betalen	60
Reden: de vergoeding is te laag en/of men moet het bedrag voorschieten.	
Geen antwoord	47

ouders betalen mee aan schoolboeken

58 respondenten geven aan wat ze dit schooljaar moeten betalen voor de schoolboeken. Daarvan zeggen 42 respondenten dat de schoolboeken duurder zijn dan 316 euro (ouders moeten deze meerkosten zelf betalen).

SP